



XXIII. Medzinárodný festival horských filmov

SPRAVODAJ

15. 10. 2015

číslo 2

Jakub Zipser: Porotcom som ešte nebol

Súťažné filmy tento rok hodnotí trojčlenná medzinárodná porota. Vekom najmladší je v nej zástupca Slovenska, **Jakub Zipser**.



Mohli by ste sa nám v krátkosti predstaviť?

Moje meno je Jakub Zipser a prichádzam za Asociáciu slovenských filmových klubov (ASFK). Pracujem v nej na pozícii programistu. To znamená, že každý deň komunikujem s vedúcimi kín a s dramaturgmi filmových klubov pri nasadzovaní klubových filmov, ktoré distribuujeme do slovenských kín. Okrem toho mám na starosti aj dopravné dispozície, logistiku a prepravu filmových kópií.

Čo pre vás znamená fakt, že ste sa stali porotcom? Máte nejaké skúsenosti s touto pozíciou?

Do kontaktu s filmami prichádzam sústavne – aj tým, že pracujem v ASFK, ale už aj v rámci štúdia som sa venoval filmu. Tá skúsenosť je teda dlhoročná, ale práca v porote je mojou premiérou. Je to úžasná skúsenosť a takisto aj veľká výzva. Z toho množstva filmov je potrebné vybrať iba niekoľko a len jeden z tých x-filmov dostane cenu Grand Prix. Pozícia porotcu teda nesie so sebou aj veľkú zodpovednosť.

Čo by podľa vášho názoru nemalo chýbať dobrému filmu z horského prostredia, ktorý je hodný ocenenia Grand Prix?

Mnohé, pochopiteľne, závisí to aj od technických aspektov - ako je film nakrútený a či vám dokáže vyraziť dych. Ale v neposlednom rade mnohé závisí aj od príbehu, ktorý film vyjadruje. O kvalite filmu z horského prostredia môžu rozhodovať aj aspekty alebo faktory ako je napríklad prekonávanie nejakých obmedzení a limitov v rámci horských kinematografov, alebo nejaký dokonalý športový výkon, ktorý sa jednoducho vymyká z normálu.

Katarína Rosinová

Očami diváka: Pohľad na Ľadových titanov

Film *The frozen titans* alebo po slovensky *Ľadoví titáni* režisérov Bryana Smitha a Davida Pearsona nás preniesol do chladnej Kanady. Tam sa štvorica horolezcov snaží po prvýkrát v histórii zložiť Helmcken falls, jaskyňu s vodopádom, vo viac ako 20-stupňovom mraze. Hlavná postava tohto mixového a ľadového lezenia, Will Gadd, sa počas výstupu na vrchol neraz ocitne v nebezpečenstve, dokonca aj ohrození vlastného života.

Od Bryana Smitha už nejaký ten film poznáme, no doteraz bol jeho najväčším úspechom dokumentárny film *49 Megawatts*. Ten žal slávu aj vďaka kajakárskym záberom a náhľadom do kontroverzných tém v Britskej Kolumbii. David Pearson, druhý z dvojice režisérov, sa preslávil najmä v oblasti televíznej produkcie, ako

strihač, producent, hlavný redaktor a, samozrejme, aj režisér.

Film *Ľadoví titáni* nesklamal, dokonca milo prekvapil. Podstatnú časť tvorili zväčša rozhovory s hlavnými hrdinami, ale režiséri pomedzi ne veľmi šikovne zakomponovali nádherné scenérie z okolia Helmcken falls. Občas sa vo filme vyskytli nudnejšie pasáže, no striedalo ich napätie a adrenalín. Jediná výčitka smeruje k veľmi rýchlemu ukončeniu deja. Na všetky dôležité udalosti zrazu stačilo pár minút, pričom na začiatku tvorcovia všetko až prehnane naťahovali.

Ľadových titanov možno odporučiť každému nadšenecovi horolezectva a hôr, ale ani bežný divák sa na ňom určite nudiť nebude.

Kristián Kállay

Pavol Barabáš: Očaril ma prastarý rituál donga

Štvornásobný víťaz hlavnej trofeje popradského festivalu, ceny Grand Prix, dokumentarista **Pavol Barabáš**, prezentuje v Poprade svoj najnovší film s názvom Suri.



Pamätám si váš film OMO – cesta do praveku, plavili ste sa neznámou riekou k divokým kmeňom Afriky. Táto téma sa objavuje aj v novom filme Suri, čím vás priťahuje?

Vždy ma lákali cesty do neznáma, do neporušenej prírody, k prírodným ľuďom. K takým, čo žijú rovnako ako pred stáročiami, nepoznačení našim moderným svetom. Môj sen sa splnil v roku 2000, keď sme ako druhá posádka na svete splavovali obrovský tok rieky Omo v Etiópii. Na jej brehoch sme sa denne stretávali s rôznymi etnikami a vtedy som zatúžil prísť raz na dlhšie k takémuto kmeňu, žiť s týmito ľuďmi, spoznať radosti i strasti ich života. Bohužiaľ, svet prírodných ľudí sa z našej planéty rýchlo vytráca. Napríklad na kedysi panenskej rieke Omo sa teraz stavajú štyri obrovské priehrady – najväčšie v Afrike. Kmene sú zo svojho územia násilne vysťahované a náhle konfrontované s iným svetom. My sme si s Ivanom Bulíkom povedali, že skúsime ešte nájsť niekde ďaleko v horách spoločenstvo, ktoré sa tlaku modernej doby snaží ubrániť. A tak sme sa vybrali ku kmeňu Suri.

Viete popísať vaše prvé dojmy a pocity zo stretnutia?

Kmeň Suri si vždy strážil svoje územie, tradície, rodinu. Keď sa nám s Ivanom po niekoľkodňovom pochode podarilo dostať do ťažko prístupných horských dedínok, mal som pocit, akoby som sa preniesol v čase do dávneho. Je to pre mňa úžasné obohatenie – spoznávať iné hodnoty a iný pohľad na život.

Akým spôsobom ste sa dorozumievali s príslušníkmi tohto kmeňa?

Už sme sa naučili pri kontakte s inými kmeňmi urobiť si akýsi slovníček približne dvadsiacich základných slov v reči kmeňa a ostatné je na posunkovej reči. Tá funguje dokonale. Naša spoločnosť je založená na presne formulovaných vetách. Komunikácia s prírodnými ľuďmi je úplne iná. Intuitívne vycítia, čo potrebujete, čo chcete povedať.

Správili sa voči vám ako cudzincom pohostinne, nedôverčivo, či priam agresívne?

Kmeň Suri bol vždy známy svojou agresivitou a bojovnosťou. Všetci sa ich boja. Ak sme chceli spoznať

ich život, museli sme ísť bez oficiálneho ozbrojeného sprievodu a získať si ich dôveru a priazeň. Je dôležité prichádzať k týmto ľuďom s pokorou, s úctou. Ak zacítia nejaké opovrhnutie či pohrdanie, vznikne medzi vami obrovský múr, cez ktorý sa už nedostanete.

Ako sa takýto prírodný kmeň, odrezaný od civilizácie, dostáva k informáciám, že im hrozí strata územia, respektíve využívanie - zneužívanie prírodného bohatstva?

Na tomto svete všetko so všetkým súvisí. Blahobyt, v ktorom žijeme tu v Európe, má korene v Afrike a z jej obrovského nerastného bohatstva žijeme doposiaľ. Obyčajným Afričanom neostáva nič. Satelitným skenovaním sa zistilo, že pod územím kmeňa Suri sú náleziská ropy a nerastných surovín. Vláda sa ich územie snaží prenajať nadnárodným spoločnostiam. „Brzdou pokroku“ je nič netušiaci kmeň Suri. Aby oslabili silu kmeňa, vláda poslať na ich územie armádu, ktorá sa snaží zakázať im všetky tradície. Len tak môže kmeň rozložiť a postupne vysťahovať. Ale takých prípadov poznáme na svete množstvo.

Cítíte ste sa počas výpravy ku kmeňu Suri ohrozený?

Keď sme boli v horských oblastiach so samotnými Surmami, cítil som sa naozaj bezpečne. Nakoniec tak ako u všetkých prírodných kmeňov. Iná situácia nastala na hraniciach, keď sme sa snažili dostať naspäť do civilizácie. Jediná možná cesta bola s ozbrojeným vojenským konvojom. V predchádzajúcom konvoji zastrelili Surmovia dvoch vojakov.

Bola nejaká situácia, ktorá vás vnútorne zasiahla?

Najsilnejším zážitkom bola pre mňa určite donga. Je to prastarý rituál – džentlmenský súboj s dvojmetrovou palicou, kde chce každý z mužov ukázať svoju odvahu a schopnosť čeliť bolesti. Tu si vybojujú svoje postavenie v kmeni. Žažili sme dongu, kde sme sa ocitli vo virave tristo nahých tel bojovníkov, z ktorej šiel veľký rešpekt, úcta i strach. Tu si človek uvedomí ich odhodlanie postaviť sa za svoju rodinu, svoj kmeň. Pred represiami, ktoré ich čakajú, nesklonia hlavy. Náš svet si na ich ropu bude musieť chvíľu počkať.

Petra Lichá

Film ako tichá pocta záchranárom

Film Posúvanie hraníc sme tu už mali. V roku 2013. Dnes máme šancu vidieť jeho voľné pokračovanie: Posúvanie hraníc II. – Tretí rozmer je dokumentom o historickom medzníku leteckej záchrany vo Vysokých Tatrách. A zároveň je poctou ľuďom, ktorí toto leto obetovali svojej práci, leteckej záchrane, životu.

V záchranárskom vrtuľníku v lete tohto roku v Slovenskom raji zahynul lekár Marek Rigda, pilot Ľubomír Majerčák, palubný technik Martin Svítana a horský záchranár Dušan Leskovjanský.

„Film hovorí o prelomovej záchrannej akcii, udiala sa 23. júla v roku 1975. Vtedy bol prvý raz na vyslobodenie zraneného horolezca zo steny použitý vrtuľník a podves,“ vysvetlila Sylvia Galajda, jedna z autorskej trojice filmového projektu. Spolu s Jurajom Rokfalusym a Marekom Rigdom už pracovali aj na filme spred dvoch rokov. Tému, ktorú mali v talóne, však akosi stále odkladali. „Mali sme materiál, mali sme chuť, ale nenašli sme si čas, aby sme to už dali do finálnej podoby. Až po tragédii, pri ktorej Marek zahynul, sme si povedali, že z úcty k nemu a k práci, ktorú do prípravy filmu vložil, je našou povinnosťou to dokončiť,“ dodala spoluautorka filmu.

O akcii, ktorá sa stala historickým medzníkom v leteckej záchrane, mali dokonalé záznamy. Poznali jej priebeh, postupnosť krokov, poznali mená záchranárov, ktorí sa jej zúčastnili, poznali posádku vrtuľníka. Chýbal len kontakt na dvojicu poľských horolezcov, ktorým sa vtedy na Bielovodskej veži stala nehoda. „Cez poľské horolezecké kluby sa mi podarilo vypátrať, že zranený je dnes profesorom matematiky v Amerike. Skontaktovala som sa s ním. Bol celkom prevrpený, že jeho záchrana bola takou výnimočnou,“ dodala Sylvia Galajda.

Do filmu použili archívne materiály, fotografie, dokonca mali aj filmové dokumenty. Pripravili množstvo rozhovorov s účastníkmi prelomovej záchrany. A dva dni trávili vo Vysokých Tatrách, aby zinscenovali celý príbeh. „V týchto hraných častiach nám pomohli kamaráti, Ľuboš Michalák z Horskej záchrannej služby a Janko Kořinek, ktorý donedávna pôsobil ako lekár Vrtuľníkovej zdravotnej záchrannej služby,“ uviedla spoluautorka filmu. Z pôvodného tvorivého tímu zostali s Jurajom Rokfalusym už len dvaja. Či sa ešte pustia do projektu, ktorý odkryje ďalšiu časť histórie leteckej záchrany v horách, zatiaľ nespresnili.



Od športovej vášne k filmom

Dnes večer uvidíme v poradí už štvrtý z deviatich slovenských filmov. Snímka Choď (Just go) je krátkym dokumentárnym portrétom 62-ročného Miloša Kmetka, ktorého najväčšou vášňou je snoubording. Tvorcom projektu je cestovateľ, fotograf a režisér Patrik Paulinyi.

Uvažovali ste o tomto filme dlhšie, alebo vám námet prišiel do cesty nečakane?

S Milošom sa poznám dlhé roky a nápad na film vznikol už dávnejšie. Vždy to však bolo len v tej rovine, že spolu jedného dňa niečo nakrútime. Až pred zimou roku 2013 sme sa náhodne stretli v Tatrách, kde sme sa dohodli, že začneme s nakrúcaním.

Viete si predstaviť, že sa aj vy v šesťdesiatke budete naplno venovať snoubordingu?

Predstaviť si to viem, ale či to bude realita, netuším. Minimálne „dôchodkové jazdenie“, ako to Miloš nazýva,

snáď zvládať budem. Či sa však budem aj v takom veku hádzať o prekážky a učiť nové triky, to teda neviem. Bodaj by to bola pravda.

Vo svojej tvorbe spájate šport s umením, čo prišlo do vášho života ako prvé?

Dá sa povedať, že je to taký trojuholník. Už ako dieťa som sa venoval rôznym športom, no najviac ma oslovil snoubording.

Šport je teda to, čo vás posunulo ďalej?

Práve vďaka snoubordingu som sa dostal k nakrúcaniu videí. Tým, že som trávil veľa času v prírode, uvedomil som si, že zážitky z nej chcem posúvať aj ďalej. K ľuďom, ktorí nemajú možnosti ako ja - byť stále v horách. Tvorbou videí a filmov som sa dostal do kontaktu s prírodou ešte viac. Filmovanie športu a prírody je pre mňa dodnes to najprirodzenejšie a najvďačnejšie.

Zuzana Goleinová

Ako sa páčili prvé filmy?

Po prvom „štartovacom“ filmovom bloku sme oslovili niektorých divákov s otázkou: Aké sú vaše dojmy z filmov, ktorý z nich na vás najviac zapôsobil?

Lucia a Robo, Poprad: *Filmy boli naozaj krásne a zaujímavé. Urobili na nás veľmi dobrý dojem. Najkrajším filmom bola Akceptácia.*

Miriám, Stará Ľubovňa: *Filmy boli ozaj super, páčili sa mi. Najlepším bol určite titul Ľadoví titáni, nádherná príroda a úžasný výhľad.*

Zuzana, Poprad: *Dnešné premietanie ma veľmi potešilo. Som prevrpená, že až toľko ľudí prišlo na otvorenie festivalu. Najviac sa mi páčil film Akceptácia, keďže je z*

prostredia našich krásnych Tatier, na kanadský film o ľadovom lezení bol tiež vynikajúci.

Lukáš a Matúš, Poprad: *Najlepší bol úplne posledný film z prvého bloku, teda snímka o prechode Tatier na lyžiach s názvom Akceptácia.*

Marcela, Poprad: *Z prvého premietania mám dobré dojmy. Aj som sa pobavila, aj som videla pekné filmy.*

Katarína, Poprad: *Moje dojmy sú veľmi dobré, nečakala som, že sa aj zažasmem. Taktiež sa mi páčilo rozdelenie filmov, každý mal inú atmosféru.*

Pripravili: Zuzana Goleinová, Petra Lichá

PROGRAM

(štvrtok, 15. 10. 2015)

Veľká zasadačka MsÚ Poprad

15.00 Projekcia súťažných filmov

Obrigado Amigos

r.: O. Smrž, CZ 2015

Partia ostrieľaných českých lezcov sa pokúša o prvovýstup na 600-metrovú skalnú stenu v džungli.

Tam hory nekončia

r.: A. Colliard, M. Pellegrini, IT 2014

Hľadanie dokonalého lezenia a ideálnej cesty na vrchol s vôňou domáceho syra.

Vytesaný v čase – mudrc

r.: D. Mossop, CA 2014

Emotívny životný príbeh osemdesiatnika Eddiho Huntera.

Hľadanie inšpirácie

r.: M. Le Lay, FR 2012

Osamelé putovanie fotografa Alexandra divokou a očarujúcou prírodou.

18.00 Projekcia súťažných filmov

Suri

r.: P. Barabáš, SK 2015

Dobrodružná cesta po neznámej africkej rieke a spoznávanie prírodného kmeňa Suri.

Sen

r.: S. Armstrong, USA, 2014

Podťe s kajakárom Benom Marrom do sveta,

kde sa plnia najdivokejšie kajakárske sny.

Čínske džemovanie

r.: E. Wendenbaum, FR 2014

Najzápadnejší región Číny a fantastický vertikálny 1200-metrový pilier, ktorý končí vo výške 5 842 m.

Indický letný festival

r.: J. Canyigueral, ES 2014

Bratia Pouovci a ich prvé voľné prelezenie na Bhagirathi III v indických Himalájach.

21.00 Projekcia súťažných filmov

Posúvanie hraníc II. - Tretí rozmer

r.: S. Galajda, M. Rigda, J. Rokfalussy, SK 2015

Dokument o historickom medzníku leteckej záchrany v horách.

Znovuzrodenie Jeffa Lowea

r.: J. Aikman, USA 2014

Film sleduje život, výstupy a boj s chorobou legendárneho horolezca Jeffa Lowea.

Chod'

r.: P. Paulínyi, SK 2015

Portrét 62-ročného Miloša Kmetka, ktorého najväčšou vášňou je snowboarding.

Hombi s hlavou v oblakoch

r.: B. Aymon, CH 2015

„V živote sa pokús urobiť takmer všetko,“ hovorí 75 ročný Hombi....



Ceny aj pre divákov

Ako každý rok, aj teraz majú diváci šancu dať svoj hlas filmu, ktorý sa im najviac páčil. Stačí, ak vyplíte predtlačенý lístok, ktorý získate pri kúpe vstupenky v pokladni. Vyplnený lístok potom vhodíte do urny s nápisom Divácka anketa. Nielenže váš hlas môže bodovať v súťaži o Cenu diváka, ale vyhrať môžete aj vy. V nedeľu riaditeľka MFHF vyžrebuje štyroch výhercov. Jeden získa permanentku na budúci ročník festivalu, druhý víkendový pobyt v chate pri Zelenom plese pre dve osoby, tretí svetér Scandinavia a posledný poukážku na nákup v Regate. Hlasujte a skúšajte šťastie.

Filmov je veľa, času málo

Dohromady asi 35 hodín čistého času čaká festivalových vytrvalcov. Päťdňový filmový maratón ponúka 54 filmov z 15 krajín. Medzi nimi je deväť snímok zo Slovenska. Nechýbajú známe mená ako Pavol Barabáš, Tomáš Hulík, z domácich Jaro Matoušek, ale pribúdajú aj celkom noví autori, pre ktorých je tohtoročný MFHF premiérovým.

Takže ak sa spýtate na štábe, prečo v programe nie je sekcia nesúťažných filmov, alebo prečo je dopoludňajších repríz tak málo – odpoveď znie: nezmestili sa.